

Asia C-644/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

26.11.2020

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznanin alueellinen tuomioistuin, Puola)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

10.11.2020

Valittaja:

W. J.

Vastapuoli:

L. J. ja J. J., laillisena edustajanaan A. P.

[alkup. 1] [– –]

VÄLIPÄÄTÖS

10.11.2020

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy (Poznanin alueellisen tuomioistuimen siviiliasioita käsittelevä XV muutoksenhakujaosto, Puola),

[– –]

[– –] [asiaa käsittelevän jaoston kokoonpano]

käsiteltyään 10.11.2020 Poznanissa

yleisön läsnä olematta pidetyssä istunnossa

elatusapua koskevaa asiaa,

jossa kantajina ovat alaikäiset L. J. ja J. J., laillisena edustajanaan A. P.,

ja vastaajana W. J.,

on vastaajan

Sąd Rejonowy w Pilen (Piłan alueellinen tuomioistuin, Puola)

11.4.2019 antamasta tuomiosta [– –]

tekemän valituksen perusteella

tehnyt seuraavan välipäätöksen:

1) Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Onko elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23.11.2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan, joka hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 30.11.2009 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/941/EY (EUVL 2009, L 331, s. 17), 3 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että elatusapuun oikeutettu, joka on lapsi, voi saada uuden asuinpaikan valtiossa, josta hänet on luvattomasti jätetty palauttamatta, jos tuomioistuin määrää, että elatusapuun oikeutettu on palautettava valtioon, jossa hänellä oli asuinpaikka välittömästi ennen hänen luvaton palauttamatta jättämistään?

2) asian käsittelyä lykätään.

[– –] [asiaa käsittelevän jaoston kokoonpano]

[alkup. 2] Perustelut

I. Pääasian kohde

- 1 P:ssä sijaitsevassa K:ssa oleskelevat alaikäiset kantajat L. J. ja J. J., edustajanaan äiti A. P., nostivat 7.11.2018 Sąd Rejonowy w Pilessä (Piłan alueellinen tuomioistuin, Puola) W:ssä sijaitsevassa H:ssa oleskelevaa isää W. J:tä vastaan elatusapukanteen, jossa vaaditaan 1 200 Puolan zlotyn kuukausittaista elatusapumaksua. Vastaaja toimitti 11.2.2019 vastineen, jossa hän vastasi asiassa eikä kiistänyt kansallisen tuomioistuimen toimivaltaa.
- 2 Sąd Rejonowy w Pile velvoitti 11.4.2019 antamassaan tuomiossa [– –] [asianumeroa koskevat tiedot] vastaajan maksamaan kullekin kantajalle kuukausittain 1 000 Puolan zlotyn suuruisen elatusapumaksun, yhteensä 2 000 Puolan zlotya kuussa, alkaen 7.11.2018, ja hylkäsi kanteen muilta osin sekä määräsi oikeudenkäyntikuluista. Asianosaisten välistä elatusvelvollisuutta koskevassa tuomiossa sovellettiin perheestä ja huoltajuudesta 25.2.1964 annetun Puolan lain (ustawa z 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 2020, järjestysnumero 1359) säännöksiä.

- 3 Vastaaja on tehnyt kyseisestä tuomiosta valituksen, jossa hän vetoaa tosiseikkojen virheelliseen arviointiin, koska niiden osalta ei ollut otettu huomioon sitä, että asian ratkaissut tuomioistuin oli velvoittanut kantajien äidin palauttamaan lapset isälle ennen 26.6.2019, mikä osoittaa, että vastaajaa kohtaan esitetyt vaatimukset elatusvelvollisuuden täyttämistä olivat perusteettomia. Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznanin alueellinen tuomioistuin) tutkii vastaajan valituksen nyt käsiteltävässä asiassa.

II. Tosiseikat

- 4 Toinen kantaja on syntynyt 10.6.2015 ja toinen 29.5.2017. Kantajat ovat syntyneet W:ssä ja heillä on sekä – – että – – kansalaisuus. Kantajat ovat syntyneet – – kansalaisten A. P:n ja W. J:n avoliitossa. Kantajien vanhemmat tapasivat toisensa vuonna 2012 W:ssä, missä he myös asuivat ja työskentelivät.
- 5 Vanhempi kantaja saapui 25.10.2017 äidin kanssa P:hen viipyäkseen 7.10.2017 asti. Matkan syynä oli äidin henkilökortin voimassaolon päättyminen. Tämän oleskelun aikana äiti ilmoitti vastaajalle aikovansa jäädä P:hen pidemmäksi aikaa, mihin vastaaja antoi suostumuksensa. A. P. palasi W:hen 7.10.2017 ja poistui sieltä uudelleen 8.10.2017. [alkup. 3] nuoremman kantajan kanssa. Joitakin päiviä myöhemmin vastaajalle ilmoitettiin, että äiti aikoo jäädä kantajien kanssa pysyvästi P:hen. Vastaaja ei antanut tähän suostumustaan.
- 6 Vastaaja on [-] Haagissa 25.10.1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen (jäljempänä vuoden 1980 Haagin yleissopimus) [-] nojalla jättänyt – – keskusviranomaiselle pyynnön kantajien palauttamisesta W:hen. Hakemus siirrettiin 3.1.2018 Sąd Rejonowy w P:hen (P:n alueellinen tuomioistuin, Puola), joka 26.2.2018 antamallaan määräyksellä [- -] [asianumeroa koskevat tiedot] – – kieltäytyi määräämästä kantajia palautettaviksi. Vastaajan valituksesta Sąd Okręgowy w P. (P:n alueellinen tuomioistuin, Puola) muutti 24.5.2019 antamallaan määräyksellä [- -] [asianumeroa koskevat tiedot] – – valituksenalaista määräästä ja velvoitti äidin luovuttamaan alaikäiset kantajat vastaajalle 26.6.2019 mennessä. Määräyksen perusteena oli sen toteaminen, että kantajat oli luvattomasti jätetty palauttamatta P:stä ja että heillä oli ollut välittömästi ennen luvatonta palauttamatta jättämistä asuinpaikka W. B:ssä, eikä ollut olemassa vakavaa vaaraa, että palauttaminen voisi aiheuttaa kantajille fyysistä tai psyykkistä vaaraa taikka että he muutoin joutuisivat kestävämpään tilanteeseen vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 7 Sąd Okręgowy w P:n 24.5.2019 antama määräys on lainvoimainen. Määräyksen täytäntöönpano johtaa kantajien palauttamiseen W:hen, koska vastaajan asuinpaikka on edelleen kyseisessä valtiossa.
- 8 Kantajat asuivat 11.4.2019 K:n paikkakunnalla äitinsä kanssa tämän vanhempien omistamassa asunnossa. Vanhempien lisäksi asunnossa asui äidin veli ja äidin kuolleen sisaren alaikäinen tytär. Vanhempi kantaja kävi tuolloin lastentarhaa.

Nuorempi kantaja oli äidin hoidettavana. Nuorempi kantaja oli vastustuskyvyn puutteen vuoksi W:ssä ja P:ssä lääkäreiden jatkuvassa tarkkailussa ja ajoittain myös sairaalahoidossa. Äiti sai P:ssä sosiaaliavustuksia kantajien hoitoa varten.

- 9 Äiti ei luovuttanut kantajia 26.6.2019 mennessä. Vastaja haki kantajien luovuttamisesta annetun määräyksen pakkotäytäntöönpanoa. Sąd Rejonowy w P. valtuutti 28.10.2019 antamassaan määräyksessä [– –] [asianumeroa koskevat tiedot] – – sosiaalityöntekijän suorittamaan kantajien pakollisen huostaanoton äidiltä. Kyseistä määräystä ei ole pantu täytäntöön, koska äidin ja kantajien olinpaikka [**alkup. 4**] on tuntematon. Tästä syystä poliisille on annettu määräys etsiä kantajat. Etsinnät eivät ole tähän mennessä tuottaneet tulosta.

III. Euroopan unionin oikeus

- 10 Toimivallasta, sovellettavasta laista elatusvelvoitteita koskevissa asioissa, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1; jäljempänä asetus N:o 4/2009) 15 artiklassa säädetään, että elatusvelvoitteita koskevissa asioissa sovellettava laki määräytyy elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23.11.2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan (jäljempänä Haagin pöytäkirja) mukaisesti niissä jäsenvaltioissa, joita pöytäkirja sitoo.
- 11 Haagin pöytäkirja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 30.11.2009 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/941/EY (EUVL 2009, L 331, s. 17). Pöytäkirjan 1 artiklan mukaan pöytäkirjassa määrätään laista, jota sovelletaan perhe-, sukulaisuus-, avio- tai sivusukulaisuussuhteesta johtuviin elatusvelvoitteisiin, mukaan lukien elatusvelvoitteet lasta kohtaan vanhempien siviilisäädystä riippumatta. Haagin pöytäkirjan 2 artiklan nojalla pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan silloinkin, kun sovellettava laki on muun kuin sopimusvaltion laki. Kyseisen pöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdan mukaan elatusvelvoitteisiin sovelletaan sen maan lakia, jossa elatusapuun oikeutetulla on asuinpaikka, ellei pöytäkirjassa toisin määrätä. Sen sijaan Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdan nojalla siinä tapauksessa, että elatusapuun oikeutetun asuinpaikka muuttuu, uuden asuinpaikan lakia sovelletaan muutoksen tapahtumishetkestä lähtien.

IV. Puolan oikeus

- 12 Kansainvälisestä yksityisoikeudesta 4.2.2011 annetun lain (ustawa z 4 lutego 2011 r. - Prawo prywatne międzynarodowe, Dz. U. 2015, järjestysnumero 1792) 63 §:n nojalla elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista säädetään asetuksessa N:o 4/2009.

V. Unionin oikeuden tulkinnan tarve

- 13 Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdan mukaan elatusvelvoitteeseen sovellettava laki on sidoksissa elatusapuun oikeutetun asuinpaikkaan. Samalla kyseisen pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdassa **[alkup. 5]** vahvistetaan periaate, jonka mukaan elatusapua koskevat säännöt voivat muuttua. Mainittujen määräysten nojalla elatusvelvoitteeseen on sovellettava sen maan lakia, jossa elatusapuun oikeutetun senhetkinen asuinpaikka sijaitsee, alkaen siitä hetkestä, kun asuinpaikka on vaihtunut.
- 14 Asuinpaikan käsite on luonteeltaan yleismaailmallinen ja sitä käytetään myös muissa Euroopan unionin ja kansainvälisen oikeuden välineissä. Kyseinen käsite on yksi toimivaltaperusteista elatusvelvoitteita koskevissa asioissa (asetuksen N:o 4/2009 3 artikla) ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa (tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (jäljempänä asetus N:o 2201/2003) 8 artikla). Vuoden 1980 Haagin yleissopimuksessa ja asetuksessa N:o 2201/2003 myös luvattomasti pois viedyn tai palauttamatta jätetyn lapsen oikeudellinen asema määritellään asuinpaikan käsitteen avulla. Nämä seikat puoltavat kyseisen käsitteen yhdenmukaista tulkintaa kaikissa unionin oikeuden ja kansainvälisen oikeuden säännöissä.
- 15 Nyt käsiteltävässä asiassa elatusapuun oikeutetut ovat alaikäisiä henkilöitä. Euroopan unionin tuomioistuin on useaan otteeseen täsmentänyt alaikäisten lasten asuinpaikan käsitettä. Tähän liittyvässä oikeuskäytännössä todetaan, että asuinpaikka on paikka, joka ilmentää lapsen tiettyä integroitumista sosiaaliseen ympäristöön ja perheympäristöön, minkä osoittavat muun muassa perheen jäsenvaltion alueella oleskelun ja sinne asettumisen kesto, säännöllisyys, olosuhteet ja syyt, lapsen kansalaisuus, koulunkäynnin paikka ja olosuhteet, kielitaito sekä perhe- ja sosiaaliset suhteet kyseisessä jäsenvaltiossa (tuomio 2.4.2009, C-523/17 ja tuomio 22.12.2010, Barbara Mercredi v. Richard Chaffe, C-497/10, EU:C:2010:829). Lapsen asuinpaikaksi on siis katsottava se paikka, jossa hänellä käytännössä on elinpiirinsä keskus (tuomio 28.6.2018, HR v. KO, C-512/17, EU:C:2018:513).
- 16 Edellä esitetyn oikeuskäytännön valossa asuinpaikan käsite kiinnittyy olennaisilta osin tosiseikkoihin (tuomio 8.6.2017, OL v. PQ, C-111/17, EU:C:2017:436, 51 kohta ja tuomio 10.4.2018, CV v. DU, C-85/18, EU:C:2018:220, 49 kohta). Näin ollen asuinpaikan muutos, joka Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdan nojalla oikeuttaa asuinvaltion lain soveltamiseen elatusapuelvoitteeseen sovellettavana lakina, voi olla seurausta **[alkup. 6]** tosiseikkojen muuttumisesta tavalla, joka ilmentää, että elatusapuun oikeutetun oleskelu uudessa valtiossa on saavuttanut asuinpaikalle ominaisen vakauden asteen. Tässä yhteydessä herää kysymys, voiko tällaista elämäntilanteen vakautumista tapahtua myös silloin, kun elatusapuun oikeutettu lapsi on luvattomasti jätetty palauttamatta uudesta valtiosta ja kun lapsen palauttamatta jättänyt vanhempi kieltäytyy panemasta täytäntöön

tuomioistuimen ratkaisua, jolla lapsi määrätään palautettavaksi valtioon, jossa hänellä oli asuinpaikka välittömästi ennen luvattonta palauttamatta jättämistä.

- 17 Tämä epäily voidaan ratkaista, kun otetaan huomioon, että asuinpaikan määrittäminen on puhtaasti tosiseikkoihin liittyvä kysymys. Tältä kannalta katsoen sen, että lapsi on jätetty luvattomasti palauttamatta, ei pitäisi vaikuttaa hänen mahdollisuuteensa saada uusi asuinpaikka valtiossa, josta hänet on jätetty palauttamatta. Tämä riippuu nimittäin yksinomaan siitä, voidaanko lapsen elinpiirin keskuksen arvioida todella siirtyneen kyseiseen valtioon. Ei siis ole poissuljettua, että myös luvattoman poisviemisen seurauksena valtiosta, johon lapsi on viety, tulee hänen asuinpaikkansa (Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 1.7.2010, Doris Povse v. Mauro Alpago, C-211/10, EU:C:2010:400, 41 ja 44 kohta). Samankaltaista kantaa edustaa myös tiettyjen kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytäntö (vertaa Itävallan ylimmän tuomioistuimen tuomio 27.6.2013, 1Ob 91/13h ja Puolan ylimmän tuomioistuimen tuomio 31.8.2017, V CSK 303/17). Tällainen mahdollisuus on olemassa myös asetuksen N:o 2201/2003 10 artiklan mukaan, jossa nimenomaisesti todetaan, että lapsen luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä koskevissa tapauksissa toisesta jäsenvaltiosta voi tulla lapsen asuinpaikka.
- 18 Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa tämä ongelma voidaan kuitenkin ratkaista myös toisella tavalla. Mainitun oikeuskäytännön perusteella myös tuomioistuinten ratkaisut, joissa määritetään valtio, jossa lapsen on asuttava, ovat merkityksellisiä lapsen asuinpaikkaa määritettäessä. Tältä osin on katsottu, että tarkasteltaessa lapsen asuinpaikkaa valtiossa, josta lapsi on jätetty palauttamatta, ei missään tapauksessa voida ottaa huomioon aikaa, joka on kulunut sen tuomion antamisesta, jolla lapsen kotipaikaksi vahvistetaan alkuperävaltio (tuomio 9.10.2014, C v. M, C-376/14, EU:C:2014:2268, 56 kohta). Yhtä lailla ymmärrettävä on myös kanta, jonka mukaan silloin, kun toinen vanhemmista on luvattomasti vienyt lapsen, jonka asuinpaikka oli jäsenvaltiossa, toiseen jäsenvaltioon, tämän toisen jäsenvaltion tuomioistuimet [alkup. 7] eivät ole toimivaltaisia vahvistamaan hänen osaltaan elatusapua, ellei ole mitään viitteitä siitä, että toinen vanhempi olisi suostunut lapsen poisviemiseen tai ei olisi esittänyt lasta koskevaa palauttamispyyntöä. (määräys 10.4.2018, CV v. DU, C-85/18, EU:C:2018:220, 57 kohta). Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b kohdassa nimittäin säädetään, että myös elatusapuun oikeutetun asuinpaikan tuomioistuinten on oltava asiassa toimivaltaisia.
- 19 Asetuksessa N:o 4/2009 ja Haagin pöytäkirjassa säännellään tuomioistuimen toimivaltaa ja sovellettavaa lakia ainoastaan elatusvelvoitteita koskevissa asioissa. Toisin kuin asetukseen N:o 2201/2003, näihin kahteen säädökseen ei sisälly erillisiä säännöksiä asuinpaikan ja tuomioistuimen toimivallan välisistä suhteista siinä tapauksessa, että elatusapuun oikeutettu on lapsi, joka on luvattomasti jätetty palauttamatta toisesta jäsenvaltiosta. Tästä voidaan päätellä, että Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdan nojalla palauttamatta jättämisen luvattomuudella ei ole mitään vaikutusta lapsen mahdollisuuteen saada asuinpaikka valtiossa, josta hänet on jätetty palauttamatta, minkä takia kyseisen valtion lakia voidaan uuden

asuinpaikan lakina soveltaa mainitun muutoksen seurauksena elatusvelvoitteeseen siitä hetkestä alkaen, kun kyseinen muutos on tapahtunut. Elatusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia määritettäessä ei nimittäin ole säädetty mistään välittömästä tai välillisestä perusteesta, joka mahdollistaisi tosiseikkojen muuttumisen seurausten sivuuttamisen lapsen asuinpaikan osalta silloin, kun muutos johtuu lapsen luvattomasta palauttamatta jättämisestä. Toisenlainen arviointi on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että asuinpaikka on tuomioistuimen toimivaltaperuste elatusvelvoitteita koskevassa asiassa. Asetuksen N:o 4/2009 9 artiklan d kohdan mukaan tällaisessa asiassa voi olla toimivaltainen tuomioistuin, jolla siihen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti on toimivalta ratkaista vanhempainvastuuta koskeva kanne, jos elatusta koskeva vaatimus on liitännäinen kyseiseen kanteeseen nähden. Tämä mahdollistaa sen, että tässä yhteydessä voidaan soveltaa toissijaisesti asetuksen N:o 2201/2003 10 artiklaa, jossa varmistetaan sen valtion tuomioistuinten toimivallan säilyminen, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä (vastaavasti Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 10.4.2018, CV v. DU, C-85/18, EU:C:2018:220, 55 kohta). Tällaiseen vastaavuuteen ei voida kuitenkaan vedota, jos asuinpaikan toteamisen tarkoituksena ei ole määrittää asetuksen N:o 4/2009 3 artiklassa tarkoitettua tuomioistuimen toimivaltaa vaan Haagin pöytäkirjan 3 artiklan [alkup. 8] mukaisesti ainoastaan elatusvelvoitteeseen sovellettava laki.

- 20 Asuinpaikan käsitteen tulkinnassa on kuitenkin otettava huomioon myös vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen tavoitteet. Mainitun yleissopimuksen tarkoituksena on sen johdanto-osan mukaan suojella lasta kansainvälisesti lapsen luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen haitallisilta vaikutuksilta ja saattaa voimaan menettelyjä, joiden tarkoituksena on turvata lapsen pikainen palauttaminen valtioon, jossa lapsella on asuinpaikka. Tätä tukee vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 1 artiklan a kohta, jonka mukaan yleissopimuksen tarkoituksena on turvata johonkin sopimusvaltioon luvattomasti viedyn tai sieltä luvattomasti palauttamatta jääneen lapsen pikainen palauttaminen. Tältä osin omaksutuilla ratkaisuilla pyritään turvaamaan ja säilyttämään lapsen siteet siihen perhe ympäristöön ja sosiaaliseen ympäristöön, jossa hän oli ollut välittömästi ennen luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä. Kyseinen tavoite turvataan myös unionin oikeusalueella. Tämä ilmenee asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 17 perustelukappaleesta, jossa todetaan, että luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä koskevissa tapauksissa lapsi olisi palautettava viipymättä.
- 21 Kun otetaan huomioon vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen tavoite, voidaan todeta, että tosiseikat, jotka ovat seurausta luvattomasta palauttamatta jättämisestä ja lapsen palauttamiseen velvoittavan tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnistä, eivät saa johtaa uuden asuinpaikan muodostumiseen valtiossa, josta lapsi on jätetty palauttamatta, ja samalla elatusvelvoitteeseen sovellettavan lain muuttumiseen Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdan nojalla. Tämä olisi ristiriidassa vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen tarkoituksen kanssa, joka on reagoida nopeasti lapsen elinolosuhteisiin kohdistuvaan lainvastaiseen

puuttumiseen, jotta voidaan estää siteiden katkeaminen hänen siihenastiseen asuinpaikkaansa ja uusien siteiden muodostuminen valtiossa, josta hänet on jätetty palauttamatta. Jos sovellettava laki muuttuisi sillä perusteella, että lapsi on saanut uuden asuinpaikan valtiossa, josta hänet on jätetty palauttamatta, tilanteessa, jossa lapsen palauttamiseen velvoittavaa tuomiota ei ole pantu täytäntöön, olisi se selvä vahvistus siitä, että lapsi on integroitunut kyseisessä valtiossa ympäristöön ja oikeusjärjestelmään, mikä taas johtaisi siihen, että lapsen luvaton palauttamatta jättäminen hänen alkuperämaahansa epäsuorasti hyväksyttäisiin. Tällaisten seurausten välttämiseksi voidaan katsoa, että se, että tuomioistuin määrää lapsen palautettavaksi, on tosiseikka, jonka perusteella voidaan todeta, että lapsen asuinpaikka valtiossa, josta hänet on jätetty palauttamatta, on vain tilapäinen, eikä kyseistä valtiota [alkup. 9] voida tämän väliaikaisuuden vuoksi siten pitää asuinpaikkana. Tämä oikeuttaisi sen päätelmän, että mikäli tuomioistuin määrää lapsen palautettavaksi valtioon, jossa hänen asuinpaikkansa oli välittömästi ennen luvaton palauttamatta jättämistä, lapsen asuinpaikka valtiossa, josta hänet on jätetty palauttamatta, ei johda Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdan nojalla elatusvelvoitteeseen sovellettavan lain muuttumiseen.

VI. Tulkinnan tarpeellisuus asian ratkaisemiseksi

- 22 Nyt käsiteltävässä asiassa puolalaiset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia asetuksen N:o 4/2009 5 artiklan nojalla. Vastaaja on nimittäin toimittanut vastineen, jossa hän vastasi asiassa eikä kiistänyt kansallisen tuomioistuimen toimivaltaa.
- 23 Asian ratkaisemiseksi on tarpeen määrittää asianosaisten väliseen elatusvelvoitteeseen sovellettava laki. Sąd Rejonowy w Pile sovelsi tältä osin Puolan oikeutta 11.4.2019 antamassaan tuomiossa. Puolan lakia voidaan soveltaa vain, jos oletetaan, että [-] vaikka kantajat on luvatta jätetty palauttamatta ja on annettu tuomio, jonka perusteella heidät on palauttava W:hen, [-] heillä on asuinpaikka P:ssä sillä perusteella, että he ovat vuonna 2017 tapahtuneen maahantulonsa jälkeen sopeutuneet sikäläiseen sosiaaliseen ympäristöön ja perheympäristöön, minkä vuoksi on perusteltua, että sovellettava laki määräytyy Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdan nojalla.
- 24 Puolan lakia ei sitä vastoin voida määrittää pääasiassa sovellettavaksi laiksi Haagin pöytäkirjan 4 artiklassa tarkoitettujen erityisten liittymäperusteiden perusteella. Tämä edellyttäisi, että kantajien asuinpaikan oletettaisiin olevan edelleenkin W:ssä. Tällaisessa tilanteessa nyt käsiteltävässä asiassa ei olisi mitään perustetta katsoa, etteivät kantajat voisi saada elatusapua vastaajalta kyseisen valtion lain nojalla. Näin ollen tässä menettelyn vaiheessa Puolan lakia ei voida soveltaa Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 2 kohdan nojalla asian käsittelypaikan lakina eikä Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 4 kohdan nojalla sen valtion lakina, jonka kansalaisia asianosaiset ovat. Kyse ei ole myöskään Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta tilanteesta, jossa elatusapuun oikeutettu on saattanut asian sen valtion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka. Vastaajan asuinpaikka on nimittäin W:ssä,

mikä sulkee pois myös mahdollisuuden soveltaa Puolan lakia asian käsittelypaikan lakina.

[alkup. 10]

- 25 Puolan lain soveltamista ei voida perustella myöskään asianosaisten valinnalla. Tällaisesta mahdollisuudesta määrätään Haagin pöytäkirjan 7 artiklassa. Ei ole kuitenkaan olemassa luotettavia perusteita sen määrittämiseksi, että asianosaiset olisivat ennen menettelyn aloittamista valinneet Puolan lain sovellettavaksi laiksi Haagin pöytäkirjan 7 artiklan 2 kohdassa esitettyjen sääntöjen mukaisesti. Siksi Sąd Okręgowy on ryhtynyt viran puolesta selvittämään, tahtovatko asianosaiset yksinomaan kyseistä menettelyä varten valita Puolan lain heitä sitovaan elatusvelvoitteeseen sovellettavaksi laiksi. Tämä mahdollistaisi Puolan lain määrittämisen sovellettavaksi laiksi Haagin pöytäkirjan 7 artiklan 1 kohdan nojalla, koska asianosaisten välinen oikeudenkäynti käydään puolalaisessa tuomioistuimessa. Kantajien 25.8.2020 päivätyyn kirjelmään on liitetty heidän äitinsä ilmoitus Puolan lain valinnasta kyseisessä menettelyssä sovellettavaksi laiksi. Sen sijaan vastaaja, jolle on kahdesti lähetetty tätä seikkaa koskeva sitoumus, ei ole siihen vastannut. Näin ollen oli katsottava, että vastaaja ei ole nimenomaisesti valinnut sovellettavaksi laiksi sen valtion lakia, jossa hänelle määrättyä elatusvelvoitetta koskeva menettely käydään. Sen, että vastaaja osittain myönsi vastineessaan kanteen, ei sitä vastoin voida katsoa ilmentävän sovellettavan lain valintaa. Haagin pöytäkirjan 7 artiklan 1 kohdan säännöksissä edellytetään nimittäin sovellettavan lain nimenomaista valintaa, joten sovellettavaa lakia ei voida määrittää implisiittisesti myöntämällä kanne. Lisäksi vastaaja on valituksessaan pätevästi perunut ilmoituksensa kanteen myöntämisestä.
- 26 Jos sitä vastoin katsotaan, että lapsi, joka on luvottomasti jätetty palauttamatta ja jonka tuomioistuin on määrännyt palautettavaksi alkuperämaahansa, ei voi saada uutta asuinpaikkaa valtiossa, josta hänet on luvottomasti jätetty palauttamatta, nyt tarkasteltavaan elatusvelvoitteeseen on Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdan nojalla sovellettava W:n lakia sen valtion lakina, jossa kantajien asuinpaikka edelleen sijaitsee. Tällaisessa tilanteessa valituksenalaista tuomiota on muutettava Puolan prosessioikeuden säännösten nojalla sen vuoksi, että kyseisessä tuomiossa asianosaisten väliseen elatusapuvelvoitteeseen sovellettavana lakina on pidettävä Puolan lakia.

[--]